

Spånga-Tensta SDF
Dnr 1.5.1-386/2015
Dokid 23336

Till berörd remissinstans

Remiss om Strategi mot våldsbejakande extremism

Stockholms stad kommer under år 2015 att besluta om en stadsövergripande strategi mot våldsbejakande extremism. Socialnämnden i Stockholm har skrivit fram utgångspunkter för socialtjänstens arbete i detta avseende. Den delstrategin remitteras nu tillsammans med detta missiv i syfte att arbeta fram en stadsövergripande strategi.

Stockholms stad ska värna det demokratiska samhället. Öppenhet, tolerans och respekt för demokratins spelregler, samt allas lika värde ska i alla lägen hävdas. En tilltagande våldsbejakande extremism utgör ett hot mot, och i vardagen en begränsning av, rätten för varje individ att självständigt skaffa sig information och kunskap, bilda sig åsikter och rätten att torgföra dessa.

Stadens agerande ska vara tydligt. Våldsbejakande extremism, var helst den visar sig, ska bekämpas. Individer som i Sverige eller i andra delar av världen begår brottsliga handlingar ska ställas till svars för dessa. Rörelser som stödjer eller bejakar politisk eller religiös våldsbejakande extremism ska veta att staden inte accepterar deras agerande.

Det fortsatta arbetet med denna stadsövergripande strategi ska ta sin utgångspunkt i följande punkter:

- 1. Rekrytering till våldsbejakande extremism ska motarbetas.** Socialnämnden pekar i sin strategi ut en rad insatser som motverkar rekrytering till extrema rörelser. Anhöriga och civilsamhälle som vill hindra radikaliserings och exempelvis deltagande i krigshandlingar utomlands ska kunna få stöd och kunskap. Staden ska arbeta aktivt med uppsökande verksamhet. Flera av stadens verksamheter har redan utarbetade metoder för detta. Av avgörande betydelse är att stödja civilsamhället. Många gånger agerar extremismen i miljöer som inte är offentliga och inte tillgängliga för insyn. Det är därför angeläget att aktörer inom civilsamhället som är i besittning av hög trovärdighet och sociala nätverk ges goda förutsättningar att kunna möta de frågeställningar ungdomar i utsatta

miljöer har. Civilsamhällets roll har en stor betydelse, både i förebyggande arbete och i avhopparverksamhet.

Nationellt har beslutats om en gemensam telefontjänst där den som ringer ska kunna lotsas till lokal hjälp. Uppenbart är dock att arbetet behöver intensifieras och omfatta fler verksamheter. I den stadsövergripande strategin behöver pågående insatser förtydligas som stöd för det fortsatta arbetet. Det gäller även insatser som upparbetats i andra städer både inom och utom landet.

En del av att hindra rekryteringen till våldsamma extremistiska rörelser handlar om vilka signaler offentliga instanser sänder ut. Det är därför uppenbart att Stockholm, även om staden ska arbeta aktivt med avhoppare (se nedan), inte ska vidta åtgärder som kan uppfattas premiera eller belöna brottsliga handlingar.

- 2. Kunskapen om våldsbejakande extremism ska öka i hela staden.** Socialnämnden har initierat ett arbete och samarbete inom den sociala verksamheten. Men arbetet mot våldsbejakande extremism kan och ska inte begränsas till sociala insatser. I den kommande gemensamma stadsövergripande strategin ska tydliggöras hur medarbetare inom fler verksamhetsområden ska få ökad kunskap och redskap för att motverka våldsbejakande extremism. En stadsövergripande strategi behöver inbegripa insatser för att utbilda alla medarbetare.

Grund- och gymnasieskolan samt vuxenutbildningen behöver involveras i ett aktivt demokratiarbete. Detta ligger idag i skolans ordinarie uppgift men kan behövas ge ökat utrymme för att därigenom tydliggöra de värderingar som styr icke-demokratiska rörelser inom politik och religion.

- 3. Staden ska utveckla samarbetet med polisen.** I den våldsbejakande extremismens namn sker övergrepp mot demokratiska rättigheter i Sverige och utomlands. Våld och hot om våld används för att begränsa individens okränkbara rätt till frihet och ett självständigt liv. I extrema, men tyvärr inte ovanliga, fall kränker det rätten till hälsa, trygghet och livet självt. Dessa handlingar är avseende själva lagföringen en fråga för rättsväsendet att hantera. Staden ska genom sitt arbete, och i samverkan med rättsväsendet, bidra till att alla stockholmare kan känna trygghet och att gemensamma demokratiska spelregler följs.

Genom det arbete som sker inom stadens olika verksamheter ska demokratiska värden belysas och kunskap om olika rörelser och individers negativa odemokratiska agerande fångas upp. Denna kunskapsmassa behöver hanteras i samverkan med rättsvårdande myndigheter, som exempelvis polisen. Utgångspunkten för arbetet med en kommande stadsövergripande strategi mot våldsbejakande extremism är en ökad samverkan.

En strategi ska inkludera metoder och innehåll för samverkan. Handlingsplaner med tydliga ansvarsområden ska tas fram.

En central samordnarfunktion kan komma att prövas. Det är emellertid viktigt att samverkan med rättsvårdande myndigheter inte bara sker på central nivå. Även på lokal nivå är det angeläget att kunskap utbyts mellan stadens verksamheter och berörda myndigheter – inte minst polisen.

Olika städer i Norden och inom EU håller också på att ta fram handlingsplaner mot våldsbejakande extremism. Extremismen yttrar sig olika i olika städer, därför är kunskapsöverföring angeläget.

Staden ska genom de egna verksamheterna bidra till att upprätthålla rätten till demokratiska aktiviteter. Om yttrande- och mötesfrihet riskerar att hotas ska staden i samverkan med rättsvårdande myndigheter bidra till att avstyra hoten.

4. **Stöd ska ges för att hoppa av och långvarigt lämna destruktiva miljöer.** Socialnämnden har pekat på en rad åtgärder för gruppen som exempelvis återvänder från medverkan i extremistiska rörelser i utlandet och inte är omhändertagna av polis. Dessa insatser ska riktas till avhoppare som vill lämna den extrema rörelsen. Det finns redan i dag nationella och internationella erfarenheter av avhopparverksamhet. Olika frivilligorganisationer kommer här kunna bidra till att människor bryter destruktiva och farliga beteenden.
5. **Drabbade av extremism ska få stöd och trygghet.** Den medialt mest uppmärksammade våldsbejakande extremismen sker idag utomlands men även här hemma drabbas medborgare av övergrepp. Det är angeläget att staden kan ge stöd till individer, organisationer eller andra sammanslutningar som drabbats av våldsbejakande extremism. Staden ska i den stadsövergripande strategin redovisa överväganden om hur staden kan arbeta såväl i

långsiktigt verkande projekt som i mer akuta insatser tillsammans med grupper som utsatts för extremistiskt våld och därigenom bidra till att alla Stockholmare kan känna trygghet.

Ett Stockholm som håller samman minskar extremismens grogrund och är själva förutsättningen för strategin. Att ge alla barn och ungdomar möjlighet till en bra uppväxt, förutsättningar till bra resultat i skola, möjlighet till en meningsfull fritid samt senare i livet jobb är grunden för att minska utanförskapet och därmed grogrunden för extrema rörelser. När Stockholms unga känner att de kan påverka både det egna livet och samhällsutvecklingen minskar möjligheterna för våldsbejakande extremism att få fotfäste.

Därför är arbetet för ett sammanhållet Stockholm en förutsättning för framgång mot extrema rörelser. Staden ska i en stadsövergripande strategi väga in de övriga insatser som sker, inom exempelvis ramen för den sociala hållbarhetskommisionen, och som påverkar möjligheten att skapa en sammanhållen stad.

Detta underlag är tillsammans med Socialnämndens delstrategi en utgångspunkt för det program mot våldsbejakande extremism som kommer att beslutas i kommunfullmäktige under hösten 2015.

Det förebyggande arbetet kräver samverkan med civilsamhället, men det kräver också samarbete mellan olika delar i staden samt med relevanta myndigheter. Tillsammans kan vi ta ansvar för att hindra unga vuxna från att rekryteras till krigsförande länder eller till andra extremistiska rörelser inom vårt land.

En viktig del av det fortsatta arbetet med att ta fram en stadsövergripande strategi handlar därför om att involvera andra aktörer i processen. Stadsledningskontoret behöver därför i processen med att arbeta fram en stadsövergripande strategi lyssna in synpunkter från olika relevanta aktörer.

En stadsövergripande strategi bör nå brett stöd i kommunfullmäktige. Strategin ska visa ett gemensamt ställningstagande från det demokratiska samhället mot extrema rörelser och sända signalen att engagemanget för ett öppet och demokratiskt Stockholm som håller ihop är bestående över mandatperioderna.

Remitteringsmapp**Ärende: Socialnämndens förslag till Strategi mot
våldsbejakande extremism och missivbrev**

För yttrande senast: 28 september 2015

För yttrande senast SLK: 19 oktober 2015

Stadsdelsnämnderna	Facknämnderna	Övriga
Rinkeby-Kista	Arbetsmarknadsnämnden	SLK
Spånga-Tensta	den	Stockholms Stadshus
Hässelby-Vällingby	Utbildningsnämnden	AB
Bromma		Polismyndigheten i
Kungsholmen		Stockholm
Norrmalm		Nationella operativa
Östermalm		avdelningen
Södermalm		(Rikspolisens)
Enskede-Årsta-Vantör		Säkerhetspolisen (Säpo)
Skarpnäck		Brottsförebyggande
Farsta		rådet
Hägersten-Liljeholmen		FOI (Totalförsvarets
Skärholmen		forskningsinstitut)
Älvsjö		Nationella samordnaren
		mot våldsbejakande
		extremism
		Länsstyrelsen i
		Stockholm
		EXPO
		EXIT Fryshuset
		Sveriges kvinnolobby
		Stockholms Läns
		Landsting
		Sveriges judiska råd
		Sveriges muslimska råd
		Sveriges kristna råd

Till
Socialnämnden

Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner för egen del förslaget till Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism
2. Ärendet överlämnas till Kommunstyrelsen
3. Ärendet överlämnas för kännedom till utbildningsnämnden
4. Ärendet överlämnas för kännedom till stadsdelsnämnderna

Gölis Hammar
Förvaltningschef

Tina Heinsoo
T.f. Avdelningschef

Sammanfattning

Vid socialnämndens sammanträde 27:e januari 2015 fick socialförvaltningen i uppdrag att utforma en strategi mot våldsbejakande extremism. Utgångspunkten för arbetet är att i en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Inom området finns en nationell samordnare med vilken staden samarbetar. Stadens strategi formulerar stadens ansvar i fyra perspektiv; främjande, förebyggande, anhörigstöd och efterperspektiv. I strategin föreslås även nya åtgärder för att kunna hantera signaler om radikaliserings och motarbeta radikaliserings. Dessutom föreslås en ansvarsfördelning mellan olika förvaltningar i staden.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats i samarbete mellan socialförvaltningen och stadsledningskontoret. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp den 13 maj 2015.

Bakgrund

Vid socialnämndens sammanträde 27:e januari 2015 fick socialförvaltningen i uppdrag att utforma en strategi mot våldsbejakande extremism.

I en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Sveriges regering tillsatte i juli 2014 en nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Stadens arbete sker i samarbete med det nationella arbetet och definierar sitt ansvar utifrån fyra perspektiv. *Främjande*; ett Stockholm som håller samman med jämlika levnadsvillkor för barn och unga i alla stadens stadsdels-förvaltningar är en grund för att personer inte dras till våldsbejakande extremistmiljöer. *Förebyggande*; fokuseras till de områden våldsbejakande extremistiska rörelser har fått fäste och arbetet sker i bred samverkan mellan olika aktörer. *Anhörigstöd*; insatser till familjer, vänner och närstående. *Efterperspektiv*; individuellt anpassade insatser till personer som vill lämna en våldsbejakande extremistisk gruppering. I strategin konstateras att mycket arbete sker i ordinarie verksamheter, men för att kunna hantera signaler om radikaliserings och motarbeta radikaliserings föreslås ett antal nya åtgärder. Dessa avser frågor om samordning, kompetenshöjning, samverkan mellan olika aktörer, omvärldsbevakning, metodutveckling och stöd till föreningar. I strategin föreslås att stadsledningskontoret har ansvar att koordinera de olika förvaltningarna, som i sin tur har ansvar för sina sektorer. Utbildningsförvaltningen har en central roll och socialförvaltningen har ett stort ansvar att samordna stadens sociala insatser inom området.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förslaget till Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism.

Bilaga

Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism

§ 14**Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism**

Dnr 3.1.2-182/2015

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden godkänner för egen del förslaget till Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism.
2. Ärendet lämnas till kommunstyrelsen.
3. Ärendet lämnas för kännedom till utbildningsnämnden.
4. Ärendet lämnas för kännedom till stadsdelsnämnderna.

Ärendet

Vid socialnämndens sammanträde 27 januari 2015 fick socialförvaltningen i uppdrag att utforma en strategi mot våldsbejakande extremism. Utgångspunkten för arbetet är att i en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Inom området finns en nationell samordnare med vilken staden samarbetar.

Stadens strategi formulerar stadens ansvar i fyra perspektiv; främjande, förebyggande, anhörigstöd och efterperspektiv. I strategin föreslås även nya åtgärder för att kunna hantera signaler om radikaliserings och motarbete radikaliserings. Dessutom föreslås en ansvarsfördelning mellan olika förvaltningar i staden.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 7 maj 2015.

Förslag till beslut

Ordföranden föreslår att nämnden ska besluta enligt förvaltningens förslag.

Vice ordföranden Andrea Ström m.fl. (M) föreslår att nämnden ska besluta enligt Moderaternas förslag som innebär återremiss av ärendet.

Ledamoten Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (FP) föreslår att nämnden ska besluta enligt Folkpartiets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden tar först upp förslaget att återremittera ärendet.

Nämnden beslutar utan omröstning att ärendet ska behandlas idag.

Ordföranden ställer därefter förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Reservation

Vice ordföranden Andrea Ström m.fl. (M) reserverar sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag enligt följande.

1. Socialnämnden återremitterar förvaltningens förslag till beslut för vidare beredning av ärendet enligt vad som anförs nedan.
2. Socialförvaltningen får i uppdrag att tillsammans med kommunstyrelsen arbeta fram ett nytt förslag till Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism med hänvisning till vad som anges nedan.
3. Förslaget till strategi mot våldsbejakande extremism överlämnas sedermera till kommunstyrelsen för korrekt beredning och vidare beslut i kommunfullmäktige
4. Socialförvaltningen får i uppdrag att utreda förutsättningarna för att teckna ett strategiskt partnerskap med ideella aktörer, såsom exempelvis Fryshuset, i arbetet med unga krigsresande och våldsbejakande extremism.
5. Därutöver anförs följande:

Stockholms stad måste ha ett stadsövergripande arbete och långsiktig strategi gällande unga krigsresande och våldsbejakande extremism. Där är vi överens. Däremot är ett sådant arbete så viktigt att det måste hanteras korrekt genom fullständig beredning och beslutas av kommunfullmäktige. Socialnämnden har inget mandat att fatta beslut om en stadsövergripande strategi som ligger till grund för andra nämnders uppdrag och där en annan nämnd har en central roll. Socialnämnden ska inte heller fatta

gällande beslut i en fråga som är framtaget och hanterad av vänstermajoriteten i all hast och utan fullständig beredning. Hanteringen är under all kritik i en mycket viktig fråga för Stockholms stad.

Mot bakgrund av detta är strategin såsom den har utformats en strategi som vi moderater inte ställer oss bakom.

Vi kan aldrig acceptera att människor i Sverige, och i Stockholm, värvas till extrema grupper som begår vålds- och terroråd, oavsett om det är religiösa grupperingar eller våldsbejakande. Alliansregeringen tog frågan på stort allvar under sin tid vid makten och inledde ett långsiktigt arbete för att stärka Sveriges förmåga att hantera de nya hoten. Alliansregeringen avsatte resurser till olika former av avhopparverksamhet från extrema organisationer och utsåg en nationell samordnare mot våldsbejakande extremism. Detta var viktiga och nödvändiga steg som nu måste följas upp med konkreta handlingar i kommunerna.

Den av vänstermajoriteten presenterade strategin behöver utvecklas och konkretiseras i hur det faktiskt ska arbetas. Det saknas också perspektiv från de olika stadsdelsförvaltningarnas erfarenheter och utmaningar. Framförallt saknar vi inom majoriteten erfarenheten från de verksamheter som under en längre tid har arbetat med problematiken. De har viktiga erfarenheter och kontaktnät som staden vinner på att värna istället för att bygga upp ett eget parallellt system.

Stockholms stad måste bemöta frågan om våldsbejakande extremism ur ett helhetsperspektiv, där förebyggande och tidiga insatser är avgörande men också stöd och kunskap till näromgivningen. När ungdomarna väl har rest utomlands är vi förtent ute.

Det förebyggande arbetet bland ungdomar är på många sätt avgörande. Kunskap om vad som lockar ungdomarna att resa eller engagera sig i våldsbejakande grupper är här en maktfaktor. Det är genom att bygga upp positiva alternativ till engagemang och ungdomarnas eget förtroende som vi kan minska dragningskraften till våldsbejakande miljöer. Här har den frivilliga sektorn, civilsamhället och ungdomarnas närmiljöer en viktig roll. Det uppsökande arbetet är i det sammanhanget synnerligen viktigt. Genom ett relationsskapande fältarbete med representativa förebilder i riskmiljöer som har god lokal kännedom identifierar vi unga ledare som övriga vuxensamhället

ofta gett upp på eller missat. Det är samtidigt viktigt att vi inte stigmatiserar utmaningarna till en specifik grupp eller område, vilket kan stärka dragningskraften bland ungdomarna än mer utan att arbetet riktar sig mot alla unga i riskmiljöer.

Vi moderater vill därför trycka än mer på insatser som ökar kunskapen och förståelsen omkring frågan bland alla vuxna som kan möta ungdomarna i sin vardag. Det är viktigt att se till bredden av problematiken - det är inte alltid ungdomar som av olika skäl utmärker sig som är de mest riskutsatta. Det är därför lika viktigt att verka för ökad kunskap och förståelse bland stadens medarbetare som de vuxna som under fritiden möter ungdomar som kan riskera att rekryteras. Genom att öka deras kunskap och insikter kring unga som befinner sig i våldsbejakande miljöer ökar vi möjligheten att bryta en negativ tankespiral bland unga och motverka att fler rekryteras. Här är ungdomarnas fritid och närmiljö av största vikt.

För de ungdomar som av olika skäl har rekryterats eller hamnat i våldsbejakande och/eller extrema miljöer måste Stockholms stad ha ett tydligt och effektivt arbete för att motivera och snabbt kunna hjälpa ungdomarna till att lämna dessa. Detta arbete måste bygga på individuella planer och vara långsiktiga. Det är bara genom snabbt agerande som vi kan fånga upp och hjälpa ungdomarna innan det blir för sent. Lika väl är det viktigt att ge tydligt och konkret stöd till familj och omgivning som visar oro för en ungdom. Det måste finnas tydliga och tillgängliga kanaler dit man kan vända sig för stöd och råd.

Majoriteten av Stockholms stads arbete för att motverka alla former av våldsbejakande extremism är ökad kunskap och förståelse för olika kulturer, religioner och bakgrunder. Det är inte alltid en rent religiös fråga eller att ställa det ena mot det andra. För att kunna arbeta förebyggande och minska konflikter är kunskap ett av de starkaste verktygen att tillgå. Genom att stärka ungdomars insikt och förståelse kan vi minska risken att ungdomar rekryteras till konfliktområden där olika åsikter ställs mot varandra.

För de unga som har rest iväg och återkommit till Sverige måste först och främst den svenska rättsstaten agera i kombination med rätt stöd utifrån individens behov. Vilka åtgärder som krävs beror på hur situationen ser ut kring varje person. Däremot ställer vi oss inte bakom att som vänstermajoriteten föreslår ge dem belöning i form av förtur och privilegier inom bostads- och

arbetsmarknaden eller andra insatser - det är inte en lösning på de utmaningar vi ser eller att förebygga att fler unga rekryteras. Snarare är det att ge dem ytterligare en motivering till att krigsresande lönar sig

Frivilligverksamheter som Fryshuset har lång erfarenhet och kompetens inom frågor som berör krigsresande och våldsbejakande extremism. Det är genom att ingå ett partnerskap med Fryshuset, samt liknande aktörer, som Stockholms stad ges bästa möjliga utgångsläge att möta den allt mer allvarliga situation vi ser i Stockholms stad och i Sverige.

Myndighetsutövning är inte en ensam lösning utan en samverkan mellan olika aktörer och insatser i vårt samhälle är avgörande. För många ungdomar som är i riskzonen att rekryteras eller vill lämna våldsbejakande grupper kan aktörer som inte regleras av myndighetsregler ha en annan förtroendeställning, vilket kan underlätta möjligheterna att nå och hjälpa ungdomarna.

Reservation

Ledamoten Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (FP) reserverar sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag enligt följande.

1. Socialnämnden ger förvaltningen i uppdrag att återkomma med reviderat förslag till strategi med beaktande av vad som nedan sägs.
2. Därutöver anføres följande.

I Syrien och norra Irak bedriver den så kallade Islamiska staten (IS, även kallad Isis eller Daesh) ett barbariskt krig med syfte att utplåna eller förslava bland andra de kurdiska, assyriska och jezidiska minoriteterna i regionen. Civilbefolkningen utrotas eller fördrivs. Kvinnor från dessa minoriteter hålls som sexslavar. Tillfångatagna soldater bränns ihjäl levande. Det finns bara ett namn för vad som pågår, nämligen folkmord.

Folkmord är ett ohyggligt brott som hotar freden, säkerheten och välståndet i världen. Det åligger alla civiliserade nationer att verka för att förhindra det, och att lagföra dem som begår det. Det är ett av de mest allvarliga brotten och det har en särställning inom folkrätten (prop. 2013/14:146). Denna särställning tar sig uttryck i att folkmord är ett av ytterst få brott där det råder universaljurisdiktion, dvs. att brottet kan lagföras av svensk domstol oavsett var någonstans det begås.

Detta synsätt, som bygger på Sveriges folkrättsliga åtaganden, måste vara vägledande i hur man bemöter personer som rest till Syrien och Irak för att strida för IS. Dessa personer måste i första hand lagföras för eventuell brottslighet. Detta gäller även om de försöker ta sig ur de miljöer där de tidigare befunnit sig. Ånger ger inte immunitet.

Tyvär kan vi inte finna att den föreslagna strategin är förenlig med detta synsätt. Förvaltningen talar om det så kallade ”efterperspektivet”, som inkluderar stödinsatser, råd, hälsoinsatser och försörjning. Ingenstans står det om det straffrättsliga ansvaret för de handlingar som begåtts. Man får närmast intrycket av att personer kan åka iväg, delta i ohyggliga handlingar som är brottsliga enligt svensk rätt, och sedan komma tillbaka utan att detta får några konsekvenser.

Vi vill betona att vi naturligtvis inte vänder oss emot insatser för att hjälpa personer som fastnat i våldsbejakande miljöer till en ordnad livsföring på rätt sida lagen. Det rehabiliterande perspektiv som präglar svensk kriminalvård ger också goda möjligheter att utföra sådana insatser i samband med att personen ifråga avtjänar straff för eventuell brottslighet. Flera av de stödåtgärder förvaltningen nämner torde vara relevanta för personer som vill lämna våldsbejakande miljöer. Behovet av sådana åtgärder får dock inte leda till att vi relativiserar eller ignorerar de handlingar som dessa personer i vissa fall begår.

Ersättaryttrande

Ersättaren Stina Bengtsson (C) hänvisar till Folkpartiets förslag.

Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism

[stockholm.se](https://www.stockholm.se)

Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism

1. Bakgrund

Vid socialnämndens sammanträde 27:e januari 2015 fick socialförvaltningen i uppdrag att utforma en strategi mot våldsbejakande extremism.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Det kan t.ex. röra sig om att med våld hindra andras demonstrations- och åsiktsfrihet, hot och våld mot meningsmotståndare eller hets mot folkgrupp.

I en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Staden utgår från följande definitioner: den våldsbejakande extremistiska autonoma miljön, den våldsbejakande högerextremistiska miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistiska miljön. I Stockholms stad verkar och vistas personer och grupperingar från alla dessa tre miljöer.

Händelseutvecklingen efter krigsutbrott i Syrien och Ukraina då invånare från flera europeiska länder, inklusive Sverige, rest för att delta i strider har aktualiserat frågan om våldsbejakande extremism. Många länder och städer ställer sig frågan hur det ska gå att hindra invånare att resa till andra länder för att strida.

Professor Tore Björgo, vid polishögskolan i Oslo, identifierar i sin forskning fyra huvudtyper av våldsbejakande extremister (ideologiska, medlöparen, äventyraren och trasig social bakgrund). Oavsett bakomliggande anledning behöver arbetet för att motverka våldsbejakande extremism utvecklas strategiskt. Och det är viktigt att i detta arbete beakta ett genusperspektiv.

Sveriges regering tillsatte i juli 2014 en nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Uppdraget utförs i form av en kommitté och ska vara slutredovisat den 15 juni 2015. Till

särskild utredare, tillika nationell samordnare, har regeringen utsett Mona Sahlin. I rollen som nationell samordnare ska utredaren förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå när det gäller arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Samordnaren ska också verka för att kunskapen om våldsbejakande extremism ökar och att förebyggande metoder utvecklas.

I uppdraget ingår att:

- stärka och stödja samverkan i arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism på nationell och lokal nivå,
- inrätta en referensgrupp för kunskaps- och informationsutbyte,
- stödja aktörer som identifierar problem med våldsbejakande extremism lokalt, och
- genomföra riktade utbildningsinsatser.

2. Stockholms stads ansvar - fyra perspektiv

Staden har fyra perspektiv att förhålla sig till: ett främjande, ett förebyggande, anhörigstöd och ett efterperspektiv.

a) Främjande: ett Stockholm som håller samman med jämlika levnadsvillkor för barn och unga i alla stadens stadsdels-förvaltningar är en grund för att personer inte dras till våldsbejakande extremistmiljöer. Det handlar bland annat om att alla barn och unga ska få en bra uppväxt, förutsättningar till bra resultat i skolan, god fritid och senare i livet vidareutbildning och sysselsättning. Det främjande arbetet handlar också om ett demokratiskt hållbart Stockholm, med fokus på ett strukturellt arbete med demokratiutveckling, antirasism och mänskliga rättigheter.

b) Förebyggande: i det breda/universella förebyggande perspektivet, ska stadens förebyggande arbete fokusera på de stadsdels-förvaltningar där våldsbejakande extremistiska rörelser har fått fäste. Vidare ska staden agera skyndsamt med tidiga insatser vid signal och misstanke om att personer deltar i våldsbejakande extremistgrupperingar. Stadens insatser ska inrymma ett genusperspektiv för att säkerställa att stödet anpassas till allas behov.

Inom det här perspektivet är det demokratiska grundprinciperna om alla människors lika värde utgångspunkten och en god samverkan mellan berörda aktörer avgörande. Unga som riskerar att dras in i våldsbejakande extremism kan samtidigt befinna sig i riskzon som tar sig andra uttryck såsom problem hemma, i skolan eller på fritiden. Därför behövs ofta ett samlat stöd från olika aktörer. Samordning kräver en tydlig organisatorisk struktur där tydlig och engagerad ledning hos alla

parter ger samverkan legitimitet och nödvändig styrning.

Följande samverkanspartner är viktiga aktörer:

- Utbildningsförvaltning, berörd skola och förskola
- Stadsdelsförvaltning (bl.a. fältassistenter, uppsökare, socialtjänst, säkerhetsamordnare eller motsvarande, ansvarig för det brottsförebyggande arbetet samt ungdomsmottagning)
- Arbetsmarknadsförvaltning, jobbtorg
- Polismyndigheten
- Religiösa samfund
- Föreningar och frivilligorganisationer
- Landstinget (vårdcentraler, psykiatri)
- Bostadsbolagen

Professionella såsom socialarbetare, lärare, kuratorer, fritidsledare med flera kan få stöd genom den nationellt uppbyggda portalen med bl.a. utbildningsmaterial, rapporter, frågor och svar:

<http://www.samordnarenmotextremism.se/kunskap/>

c) Anhörigstöd: om en person blivit aktiv i en våldsbejakande extremistisk gruppering, eller en resa för att delta i strider utomlands inte har gått att förhindra är det mycket viktigt med stöd till familj, vänner och närstående från socialtjänst och ideell sektor. En nationell hjälplinje riktad till oroliga anhöriga kommer att startas under hösten.

d) Efterperspektiv: när en person vill lämna en våldsbejakande extremistisk gruppering eller kommer hem från strider utomlands är det avgörande med anpassade inkluderande insatser. Även då är det viktigt med ett lokalt samarbete emellan olika aktörer. Frivillig-organisationer kan erbjuda målgruppen stödinsatser och råd. Även trossamfund arbetar med rådgivning, men också psykosocialt stöd.

När det gäller personer som deltagit i strid är hälsoinsatser med största sannolikhet ett stort behov. Därför är det viktigt med samverkan mellan socialtjänstens socialpsykiatri och missbruksenheter, samt vårdcentraler och psykiatri (PTSD, trauma etc.).

När det gäller försörjning är det viktigt med samarbete mellan socialtjänstens försörjningsstöd, Jobbtorg och andra insatser vid arbetsmarknadsförvaltningen, samt länk till Arbetsförmedling.

Slutligen, är boendefrågan en förutsättning som behöver fungera och därför bör även bostadsbolagen ingå i en samverkan under *efterperspektivet*.

3. Ansvarsfördelning

Stadsledningskontoret har ett ansvar i att koordinera de centrala förvaltningarna, stadsdelsförvaltningarna och bolagen. De centrala förvaltningarna har ett sektorsansvar inom sina respektive sektorer. Ett mycket stort ansvar vilar på socialförvaltningen som samordnar stadens sociala insatser. Också utbildningsförvaltningen har en central roll.

Ett centralt nätverk för omvärldsbevakning, kunskapsspridning, kompetensutveckling kommer att inrättas.

Då ett flertal centrala förvaltningar samt stadsdelsförvaltningar involveras i arbetet sker samverkan med polismyndigheten på regionnivå samt med Säpo, och med den nationella samordnaren genom stadsledningskontoret.

Lokalt, i respektive stadsdelsförvaltning sker de konkreta insatserna till stadens medborgare. Den lokala nivån är också en viktig informationskälla för säkerhetspolis, då tidiga tecken och kännedom om personer som rekryterats till radikala kretsar finns där.

Lokal samverkan sker med berörda stadsdelsförvaltningar som motor och med sektorsansvariga centrala förvaltningar som stöd.

4. Riskanalys

Arbetet med våldsbejakande extremism är svårt och förenat med en rad risker. Nedan följer ett antal aspekter att ta hänsyn till ur ett riskperspektiv:

Värna mänskliga- och demokratiska rättigheter

Det är viktigt att arbetet fokuserar på våldshandlingen, det får inte handla om att styra eller kontrollera rättigheterna av åsikts- och yttrandefrihet. För att säkerställa detta ska arbetet förankras med stadsledningskontorets kansli för mänskliga rättigheter och demokrati.

Insatser måste även värna om mötes- och föreningsfrihet vilket kan innebära en utmaning i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

Social oro

Som en del av en globalisering påverkar globala konflikter även situationen lokalt. Då är omvärldsbevakning och proaktiva insatser med syfte att motverka social oro i staden viktigt.

Risk att grupper stigmatiseras

Ett förebyggande arbete får inte leda till att invånare stigmatiseras, exempelvis måste religiösa begrepp hanteras varsamt så att de inte kopplas till våldsbejakande extremism. Stadens sätt att kommunicera frågan har en viktig roll.

Risk att undergräva myndigheters legitimitet

För att myndigheter ska behålla sin legitimitet är det viktigt att ansvarsfördelning, samt befogenheter är tydligt och efterlevs. Även transparens i arbetet är viktigt för trovärdigheten.

Risk för kontraproduktivitet

Det är viktigt att genomförda insatser ger goda effekter. Ett felaktigt arbetssätt kan i värsta fall vara kontraproduktivt. Internationell omvärldsbevakning, att följa kunskapsutvecklingen inom området och löpande uppföljningar samt utvärderingar är därför mycket viktigt för att kvalitetssäkra arbetssättet.

5. Befintligt arbete

Socialtjänsten i de stadsdelsförvaltningar där frågan om våldsbejakande extremism har aktualiserats ser över mottagandet av inkomna ärenden gällande målgruppen, samt vilka verksamheter som ärendet kan länkas till (vårdcentral, familjerådgivning, psykiatri, m.fl. se ovan). Stadsdelsförvaltning, polis, religiösa samfund, frivilligorganisationer, skola, m.fl tar upp frågan vid befintliga samverkansmöten. I vissa stadsdelsförvaltningar har även särskilda arbetsgrupper formerats för att enkom lyfta denna fråga. Det handlar om att skapa en mobilisering för ett förebyggande- samt efterarbete. Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning har utvecklat ett samarbete med den lokala moskén kring frågan.

Workshop och konferens har anordnats på tema radikaliserings och våldsbejakande extremism i vissa stadsdelsförvaltningar.

Några stadsdelsförvaltningar har knutit kontakt med Fryshuset för att anordna en utbildning för alla medarbetare som arbetar uppsökande i stadsdelsförvaltningen. Skarpnäcks stadsdelsnämnd antog år 2014 ett lokalt program med nolltolerans mot nazism, rasism och våldbejakande extremism.

Dessutom har frågan om radikaliserings uppmärksammats inom skolan, både på central nivå vid utbildningsförvaltningen och på skolor lokalt.

På stadsledningskontoret har en samverkan inletts med den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. En studieresa tillsammans med den nationella samordnaren, polismyndigheten samt Malmö stad och Göteborgs stad för att studera framgångsrika metoder i det förebyggande arbetet har genomförts. Kontakter med andra större kommuner i landet har upprättats. Kontaktvägar med Säpo har säkerställts.

6. Det fortsatta arbetet

Mycket av det förebyggande arbetet för att skapa jämlika levnadsvillkor för barn och unga i en stad som håller samman sker inom ordinarie verksamhet. För att kunna hantera signaler om radikaliserings och motarbeta radikaliserings krävs dock ett antal nya åtgärder.

- *Säkerställa stadsövergripande koordinering*

Området inbegriper en rad centrala förvaltningar, stadsdelsförvaltningar och bolag. Alla insatser som krävs är inte av social karaktär. Det är därför viktigt att en stadsövergripande koordinering av frågan säkerställs av stadsledningskontoret.

- *Utbildning av berörda tjänstemän, och andra aktuella aktörer i frågor som gäller våldsbejakande extremism.*

En generell kunskapshöjning om våldbejakande extremism för berörda tjänstemän och aktörer, i de områden som berörs, skulle vara en bra start på samverkan inom området. Det skulle också kunna vara ett tillfälle att lansera denna strategi.

- *Mobilisera stöd till anhöriga och berörda individer.*

Det behövs en samordning, organisation och kommunikation kring anhörigstöd för att öka tydligheten och servicen till stadens medborgare. En tydlig ingång och målsättning om att erbjuda rätt insatser är väsentligt.

- *Lokal information/kommunikation*

Då det finns många svårigheter och utmaningar att hantera inom fältet våldsbejakande extremism måste staden hela tiden eftersträva en tydlig och saklig information, samt kommunikation med medborgarna.

- *Utveckla samverkan/samverkansöverenskommelser*

Kärnan i denna strategi är samverkan. Det finns många aktörer som vill och behövs i arbetet att motverka våldsbejakande extremism. Svårigheten är att skapa en fungerande samverkan med tydlig ansvarsfördelning samt information/kommunikation om vem som gör vad. Det bör övervägas om denna samverkan kan kopplas till det befintliga arbetet med att ta fram samverkansöverenskommelser med polisen.

- *Stöd till de olika verksamheter i staden som berörs i sitt yrkesutövande.*

Med koppling till resonemanget om samverkan (se ovan) behöver respektive verksamhet få klarhet i sitt ansvar, samt eventuellt stöd för att kunna motsvara förväntningar.

- *Samarbete med andra myndigheter och civilsamhället.*

Samarbete med andra myndigheter är också av största vikt liksom övriga civilsamhället. Det kan handla om ideologiskt och/eller teologiskt insatta personer som kan vara en resurs både i det förebyggande arbetet, stöd till

anhöriga samt en påverkanskraft för att individer ska kunna lämna våldsbejakande sammanhang.

- *Internationellt samarbete och erfarenhetsutbyte.*

Då det finns länder och städer inom EU som arbetat längre med frågan är internationellt samarbete/ erfarenhetsutbyte värdefullt. Länder som brukar nämnas är Storbritannien och Danmark (exempelvis Århus). Inom EU har ett nätverk som heter RAN (radicalisation awareness network) bildats.

- *Omvärldsbevaka sakområdet.*

Eftersom händelseutvecklingen inom området är snabb, är det avgörande att staden har en aktiv omvärldsbevakning.

- *Media och sociala medier*

En stor del av rekryteringen till våldsbejakande extremism sker via sociala medier. Det är svårt att kontrollera och agera emot. Även i detta fall är kunskap genom omvärldsbevakning viktigt för att följa utvecklingen, men också samverka med den nationella samordnaren, polismyndigheten och Säpo.

- *Stöd till föreningar och andra aktörer lokalt*

Det finns exempel på lokala aktörer som bidrar med insatser lokalt. Exempelvis har Islamiska förbundet och moskén i Rinkeby-Kista startat föräldra- och ungdomsutbildningar för berörda i Järvaområdet. Det är mycket viktigt att stödja sådana lokala initiativ. Det är också viktigt att involvera lokala föreningar som i vissa fall har kontakt med invånare som myndigheter inte kommer i kontakt med.

- *Metodutveckling av ett förebyggande arbete.*

Kombinationen av kompetensutveckling, informationsinsatser, utveckling av samverkansstruktur, internationellt erfarenhetsutbyte, och omvärldsbevakning kommer resultera i en metodutveckling som behöver befästas och implementeras.

Till
Socialnämnden

Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner för egen del förslaget till Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism
2. Ärendet överlämnas till Kommunstyrelsen
3. Ärendet överlämnas för kännedom till utbildningsnämnden
4. Ärendet överlämnas för kännedom till stadsdelsnämnderna

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Tina Heinsoo
T.f. Avdelningschef

Sammanfattning

Vid socialnämndens sammanträde 27:e januari 2015 fick socialförvaltningen i uppdrag att utforma en strategi mot våldsbejakande extremism. Utgångspunkten för arbetet är att i en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Inom området finns en nationell samordnare med vilken staden samarbetar. Stadens strategi formulerar stadens ansvar i fyra perspektiv; främjande, förebyggande, anhörigstöd och efterperspektiv. I strategin föreslås även nya åtgärder för att kunna hantera signaler om radikaliserings och motarbeta radikaliserings. Dessutom föreslås en ansvarsfördelning mellan olika förvaltningar i staden.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats i samarbete mellan socialförvaltningen och stadsledningskontoret. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp den 13 maj 2015.

Bakgrund

Vid socialnämndens sammanträde 27:e januari 2015 fick socialförvaltningen i uppdrag att utforma en strategi mot våldsbejakande extremism.

I en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Sveriges regering tillsatte i juli 2014 en nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Stadens arbete sker i samarbete med det nationella arbetet och definierar sitt ansvar utifrån fyra perspektiv. *Främjande*; ett Stockholm som håller samman med jämlika levnadsvillkor för barn och unga i alla stadens stadsdels-förvaltningar är en grund för att personer inte dras till våldsbejakande extremistmiljöer. *Förebyggande*; fokuseras till de områden våldsbejakande extremistiska rörelser har fått fäste och arbetet sker i bred samverkan mellan olika aktörer. *Anhörigstöd*; insatser till familjer, vänner och närstående. *Efterperspektiv*; individuellt anpassade insatser till personer som vill lämna en våldsbejakande extremistisk gruppering. I strategin konstateras att mycket arbete sker i ordinarie verksamheter, men för att kunna hantera signaler om radikalisering och motarbeta radikalisering föreslås ett antal nya åtgärder. Dessa avser frågor om samordning, kompetenshöjning, samverkan mellan olika aktörer, omvärldsbevakning, metodutveckling och stöd till föreningar. I strategin föreslås att stadsledningskontoret har ansvar att koordinera de olika förvaltningarna, som i sin tur har ansvar för sina sektorer. Utbildningsförvaltningen har en central roll och socialförvaltningen har ett stort ansvar att samordna stadens sociala insatser inom området.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förslaget till Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism.

Bilaga

Stockholms stads strategi mot våldsbejakande extremism